

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Valtionavustukset ruoka- aputoiminnan tueksi

Ritva Liukonen
Erityisasiantuntija
9.11.2023

Millaisia ratkaisuja julkinen sektori tarjoaa köyhyydessä eläville ja ruoka-apua tarvitseville ja millaisia ratkaisuja on kehitteillä?

- Keskeinen julkisen sektorin tehtävä on pyrkiä turvaamaan jokaisen oikeutta vähintään välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon etuus- ja palvelujärjestelmän kautta, eikä tätä vastuuta voida korvata siirtää vapaaehtoistoiminnalle
- Kuitenkin vapaaehtoistyö ja järjestötoimijat muodostavat äärimmäisen tärkeän osan kansalaisia kohtaavaa ja auttavaa toimintaa, jonka mahdollisuudet tavoittaa köyhyydessä eläviä on monessa tapauksessa paremmat kuin julkisen palvelujärjestelmän
- Onkin tärkeää, että kanavat julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyölle ovat moninaiset ja suhteellisen vakaat ja toimijoilla on resursseja tehdä työtään

Ruoka-aputoimintaan tällä hetkellä liittyviä rahoituskanavia

- yksityishenkilöiden tai elinkeinoelämän lahjoitukset ja vapaaehtoistyö
- kuntien tai hyvinvointialueiden mahdolliset järjestöavustukset

STM:n hallinnonalalla:

- STEA-rahoitus järjestöjen terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan (kehittämistoiminta)
- STM:n kertaluonteinen valtionavustus eräät erityishankkeet –momentilta (eduskunnan ”joululahjarahat”)

TEMin hallinnonalalla:

- ESR + aineellisen avun valtionavustus (ruokakortit, osallisuutta edistävä toiminta)

Ruoka-avun järjestämiseen liittyvän valtionavustuksen taustaa

- STM:n kertaluonteisia avustuksia myönnetty vuodesta 2016 alkaen lähes vuosittain ns. eduskunnan joululahjarahoihin perustuen.
- Pääosa ruoka-apuun liittyvästä rahoituksesta on myönnetty ruoka-avun järjestämisen kustannuksiin (= bensa, toimitilojen vuokrat, pienhankinnat yms.) avoimen valtionavustushaun perusteella.
- Hakijoina on ollut järjestöjä, yhdistyksiä ja muilta yleishyödyllisiä yhteisöjä. Myöntämisperusteissa on ollut tiettyjä vaatimuksia esim. vakiintuneen ruoka-aputoiminnan, kansallisen yhteistyöhön osallistumisen ja maantieteellinen kattavuuden osalta.
- STM:n tilaaman selvityksen mukaan ruoka-apu on paljon muutakin kuin leipäjonoja. Toiminta on monipuolistunut etenkin 2010-luvulla. Toiminta kattaa esimerkiksi yhteisruokailuja, hävikkiterminaaleja, hävikkimarketin sekä työllistämis- ja kuntoutustoimenpiteitä. Vapaaehtoisuus on toiminnan keskeinen kantava tekijä.

Ruoka-aputoiminnan tukemiseksi myönnettävä valtionavustus 2023

- Taustalla nyt käynnissä olevalle haulle ovat toisaalta pitkään järjestöjen puheenvuoroissa esillä ollut toive saada ruoka-aputoiminnan tuki pysyvämpiin rakenteisiin sekä valtiovarainvaliokunnan muistiot, jossa toistuvasti on tuotu esiin tarve löytää rahoitukselle ja toiminnalle kestävämpiä toimintamalleja.
- Valtiovarainvaliokunnan muistiossa VaVM 37/2022 vp valiokunta piti *välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi ruoka-aputoiminnan järjestämistä niin, että palvelujen järjestämisvastuut selkeytyvät ja palvelujen jatkuvuus, kehittäminen sekä rahoitus turvataan yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.*
- Valtionavustuksen hakijaksi soveltuvia olivat hyvinvointialueen kunnista alueen keskuskunta tai muu alueen kuntien yhdessä sopima aktiivinen kuntatoimija, maakuntaliitto tai toissijaisesti hyvinvointialue. Lähtökohtaisesti avustusta jaetaan vain yhdelle alueelliselle toimijalle per alue.
- Hakija toimii avustuksen hankehallinnoijana ja vastaa hankkeen koordinaatiosta sekä avustuksen edelleen ohjaamisesta alueensa ruoka-aputoimijoille tarkoituksenmukaisella tavalla hankesuunnitelman mukaisesti.

Ruoka-aputoiminnan tukemiseksi myönnettävä valtionavustus 2023/

Päätökset marraskuussa 2023

- **Yhteensä saatiin 21 hakemusta, joissa hankehallinnoijana oli 7 kuntaa/14 hv-alueita**

- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjanmaan hyvinvointialue
- Kanta-Hämeen hyvinvointialue
- Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Kainuun hyvinvointialue
- Etelä-Savon hyvinvointialue

- Tuusulan kunta
- Rovaniemen kaupunki
- Vantaan kaupunki
- Tampereen kaupunki
- Porin kaupunki
- Turun kaupunki
- Helsingin kaupunki

Yhteensä avustusta esitetään 195 ruoka-aputoimijalle

Haettu summa yhteensä 2 825 181€, kun
jaossa on 1 830 002 €

Ruoka-aputoiminnan tuen vakinaistaminen 2024-2027

- Hallitusohjelmansa mukaan hallitus osoittaa pysyvää rahoitusta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi mm. järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön tuen vakinaistamiseksi
- Hallitus ehdottaa eduskunnalle ruoka-aputoiminnan tukemiseen 3 ME vuodessa vuosille 2024 – 2027 pysyvänä määrärahana.
 - Pysyvän valtionavustuksen myöntäminen vaatii tuekseen vahvemman oikeudellisen perustan, kuin millä ns. joululahjarahat on aiemmin jaettu. Valtionapulainsäädäntöön linkittyvä asetus voisi olla realistisin vaihtoehto. Asetuksen säätämiseen menee n. 6 kk.
 - Asetuksen valmistelussa kuullaan keskeisiä toimijoita.
 - Koska rahoituksen vakinaistamisella haetaan myös toiminnan edellytysten vakiinnuttamista, olisi perusteltua tehdä avustuspäätökset jatkossa pidemmälle kuin vuoden ajalle.

Kiitos!

Sosiaali- ja
terveysministeriö